

Handläggare Giggi Thomson	Datum 2016-05-23	Diarienummer UBN-2016-0860
------------------------------	---------------------	-------------------------------

	Utbildningsnämnden
--	--------------------

Modersmålsstöd i förskolan, förändrat arbetssätt

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

att ge förvaltningen i uppdrag att i enlighet med förslag till förändring nedan skapa en organisation som främjar barns möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet i förskolans dagliga verksamhet, samt

att från den 1 januari 2017 ta bort bidraget till förskolor som själva anordnar modersmålsstöd. Bidraget ersätts med den generella ersättning som utbetalas i samband med mottagande av nyanlända barn i förskolan samt det stöd som erbjuds enligt förslaget nedan.

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen genomförde våren 2016 en genomlysning av arbetet med modersmålsstöd i förskolan. I denna konstateras att är det angeläget att omforma verksamheten så att den möter barnens rätt till stöd för sin modersmålsutveckling. Det nuvarande arbetssättet där Uppsala kommuns modersmålsenhet uteslutande ger språk- och kulturstöd till aktuella barn vid ett tillfälle varje eller varannan vecka är inte förenligt med kravet på att arbetet ska vara integrerat i förskolans dagliga verksamhet.

Utbildningsnämnden föreslås besluta om ett ändrat arbetssätt som innebär ett arbete mer integrerat i förskolornas vardag. För att genomföra detta uppdrag bör det anordnas två stödfunktioner, en för modersmålsstöd till enskilda barn som behöver det, en för stöd till personalen i förskolan i omställningsprocessen till att integrera arbetet med kulturell identitet och modersmål i den dagliga verksamheten. De nationella minoritetsspråkens ställning beaktas särskilt.

Bakgrund

Av både skollagen och förskolans läroplan framgår att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt läroplanen ska förskolan sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. Sverige har även folkrättsliga åtaganden när det gäller nationella minoriteter, vilket bland annat innebär att barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket särskilt ska främjas.

Enligt Skolverkets Allmänna råd för förskolan (SKOLFS 2013:179) bör arbetslaget i förskolan på olika sätt uppmuntra och skapa möjligheter för barn med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt eller sina modersmål i förskolans dagliga aktiviteter. I de

allmänna råden framgår vidare att både modersmålet och det svenska språket utvecklas bäst i förskolans dagliga aktiviteter tillsammans med andra barn och vuxna. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning, på olika sätt, uppmuntrar, stödjer och skapar möjligheter för barn med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt modersmål. Ett språkligt lärande blir bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen.

Under 2013 genomförde Skolinspektionen en tillsyn av förskolan i Uppsala kommun. Skolinspektionen lämnade ett föreliggande som innebär att kommunen måste se till att alla barn i kommunens förskolor som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla sitt modersmål och sin kulturella identitet i förskolans kontinuerliga verksamhet. Inspektionen konstaterade att det saknades strategier för att möta dessa barn. Det var inte alltid synligt i förskolornas miljöer att verksamheten är mångkulturell och det saknades kunskap om hur uppdraget ska omsättas i praktiken. Skolinspektionen avslutade tillsynen i och med att Uppsala kommun redovisade en handlingsplan för att komma till rätta med bristerna. Föreliggande förslag syftar till att fullfölja handlingsplanen. Våren 2017 kommer Skolinspektionen att genomföra en ny inspektion av huvudmannen Uppsala kommun.

Utbildningsförvaltningen genomförde våren 2016 en genomlysning av arbetet med modersmålsstöd i förskolan. I denna konstateras att det är angeläget att omforma verksamheten så att den möter barnens rätt till stöd för sin modersmålsutveckling. Det nuvarande arbetssättet där Uppsala kommuns modersmålsenhet uteslutande ger språk- och kulturstöd till aktuella barn vid ett tillfälle varje eller varannan vecka är inte förenligt med kravet på att arbetet ska vara integrerat i förskolans dagliga verksamhet.

Föredragning

Nuvarande organisation

Modersmålsenheten inom avdelningen för individstöd ansvarar för modersmålsstöd till barn i förskolan. Respektive förskola är ansvarig att informera modersmålsenheten om vilka barn som har rätt till modersmålsstöd. Modersmålspedagogerna arbetar på olika sätt på förskolorna beroende på både förskolans arbetssätt men också beroende på den enskilda modersmålspedagogens upplägg av stödet. En del modersmålspedagoger är inkluderade i vardagsarbetet på förskolan och andra arbetar enskilt med det/de aktuella barnen.

Hur mycket tid varje barn får av modersmålsstöd beror på hur många barn i det aktuella språket som finns på förskolan. I de fall det är flera barn på samma förskola tas mindre tid i anspråk per barn för den större gruppen till fördel för de barn som är ensamma i sitt modersmål på en förskola. Generellt så får varje barn ca 30 minuter per vecka och är barnet ensamt i sitt språk på förskolan blir det ca 40 minuter. Om det är få barn på en förskola i ett språk, eller det är en förskola som ligger långt bort och kräver lång restid, kan modersmålspedagogen komma varannan vecka istället för varje vecka. Ett barn kan, även om det har flera modersmål, bara få modersmålsstöd i ett av sina modersmål.

Om en förskola själv ordnar modersmålsstöd utbetalas ett bidrag på 700 kr/mån och barn till förskolan.

Förslag till förändring

Utbildningsnämnden föreslås besluta ge utbildningsförvaltningen i uppdrag att utforma förutsättningar för ett arbetssätt som är likvärdigt för alla barn oavsett antal barn i språkgruppen eller andra yttre faktorer. Arbetssättet ska också tillgodose de nationella kraven

på ett arbete integrerat i förskolornas vardag. För att genomföra detta uppdrag bör det anordnas två stödfunktioner som arbetar i samverkan.

En funktion ska ha till uppgift att ge stöd i modersmålet till det enskilda barnet. Det kan dels handla om stöd under en inskolningsfas på förskolan och dels om stöd i vardagen för att barnet ska kunna tillägna sig ett utvecklat språk på både modersmålet och i svenska. Omfattningen av stödet anpassas utifrån barnens behov och är kostnadsfritt för förskolan. Förskolan har ansvar för att identifiera vilka barn som har behov av sådant stöd och förskolan kommer att kunna få stöd i dessa bedömningar från stödfunktionerna.

Istället för att som idag ha en separat modersmålsenhet för arbete i förskolan, samlas arbetet i en gemensam enhet tillsammans med språkskolan som idag arbetar med grundskola och gymnasium. På så sätt skapas möjlighet att möta fler språk och också stärka kontinuiteten i arbetet genom alla skolformerna. Genom kompetensutveckling kommer säkerställas att det i den nya enheten finns tillräcklig kompetens avseende arbetssätt och uppdrag i de olika skolformerna.

Den andra funktionen innebär att ett team bildas som ska vara ett stöd till personalen i förskolan i omställningsprocessen till att integrera arbetet med kulturell identitet och modersmål i den dagliga verksamheten. Omfattningen anpassas till efterfrågan och stödet är kostnadsfritt för förskolan. Uppdraget för teamet blir att ha uppsökande verksamhet. Arbetet ska påbörjas med en kartläggning av förskolans nuvarande arbete. Därefter erbjuds en riktad handledning utifrån kartläggningen. Teamet ska också ta fram lämpligt arbetsmaterial och visa på externa samarbetspartners för att språk- och kulturstöd.

Nationella minoritetsspråk

Vad gäller de nationella minoritetsspråken anges i läroplanen att förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket främjas särskilt. Teamet med uppgift att ge stöd till personalen får därför ett uttalat uppdrag att säkerställa att alla förskolor får kunskap om detta ansvar. Barn som tillhör någon av minoriteterna har rätt till stöd av modersmålspedagog på sitt språk. Förskolläraren ska beställa stödet och stödet ska utgå från förskolans planering.

Uppsala kommun är förvaltningsområde för finska. Det innebär ett ansvar att erbjuda barn plats i barnomsorg där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska. Sådan verksamhet erbjuds på Hällby förskola.

Konsekvenser för barn/elever

Alla barn ska genom ett förändrat arbetssätt i förskolan dagligen få möta uttryck för olika språk och kulturer i förskolans vardagsaktiviteter. Barnen som behöver stöd i sitt modersmål för att tillägna sig ett utvecklat språk i förskolan, ska få sådant stöd av en pedagog på modersmålet. Denna ska arbeta på uppdrag av förskolläraren och integreras i förskolans verksamhet utifrån förskollärarens planering.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna förändringen beräknas rymmas inom budget. Det bidrag på 700 kr/mån och barn som utbetalas om en förskola själv ordnar modersmålsstöd föreslås upphöra från den 31 december 2016. Arbetet med modersmålsstöd inryms dels i den generella ersättning som utbetalas i samband med mottagande av nyanlända barn i förskolan men också i det stöd som föreslås till alla förskolor enligt ovan.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör